

Regelink
Ecologie & Landschap

Soortgericht onderzoek vleermuizen, gierzwaluw en huismus

Schuwacht 44-46 in Lekkerkerk

In het kader van de Wet natuurbescherming

CONCEPT

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	Marlien de Voogd
In opdracht van	Duurzaam Gebouw
Naam opdrachtgever	Wim Gresnigt
Rapportnummer	RA19058-01
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	31 oktober 2019
Aantal pagina's	28
Collegiale toets	Annemarie van Leeuwen
Wijze van citeren	Voogd, M. de, 2019, Soortgericht onderzoek Schuwacht 44-46 in Lekkerkerk. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA19058-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.nl
www.regelink.nl

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
2. Plangebied en ingreep	5
2.1 Plangebied	5
2.2 Ingreep	7
3. Werkwijze	8
3.1 Methode vleermuisonderzoek	9
3.2 Methode huismuisonderzoek	9
3.3 Methode gierzwaluwonderzoek	9
3.4 Volledigheid inventarisaties	10
4. Resultaten	11
4.1 Vleermuizen	11
4.2 Huismus	13
4.3 Gierzwaluw	16
4.4 Andere soorten	16
5. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	17
5.1 Effectbepaling	17
5.2 Toetsing Wet natuurbescherming	20
6. Conclusies en vervolgstappen	21
7. Bronnen	23
7.1 Literatuur	23
7.2 Websites	23
Bijlage 1. Waarnemingskaarten	24
Bijlage 2. Wet natuurbescherming	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Duurzaam Gebouw is betrokken bij de voorgenomen sloop van de woningen aan de Schuwacht 44 en 46 in Lekkerkerk. De woningen worden gesloopt in het kader van een uitkoopregeling vanwege de aanwezigheid van een hoogspanningslijn.

Volgens artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (zorgplicht) is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van BK¹ blijkt dat in het plangebied mogelijk vleermuizen aanwezig zijn. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Op basis van de beoordeling van het plangebied, is ook de potentie van het plangebied voor huismus en gierzwaluw niet uitgesloten, in tegenstelling tot wat in het rapport van BK is verwoord. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van Duurzaam Gebouw in het plangebied onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd.

In deze rapportage worden definities gehanteerd zoals vermeld op de website van Regelink Ecologie & Landschap².

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Zijn er in het plangebied jaarrond beschermde nesten, of andere beschermde functies voor huismus aanwezig?
- Zijn er in het plangebied jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw aanwezig?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

¹ Rapportage Quicksan Flora en Fauna, Schuwacht 44 en 46 te Lekkerkerk. BK bouw- & milieuadvies. Projectnummer 183658 v1.0, 10 oktober 2018

² <http://www.regelink.nl/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Plangebied en ingreep

2.1 Plangebied

Het plangebied bestaat uit een twee-onder-een-kap woning aan de Schuwacht 44-46 in Lekkerkerk, gemeente Krimpenerwaard (provincie Zuid-Holland). De woningen liggen onder aan een dijk van de Lek, met een kleine voortuin en een diepe achtertuin. In de achtertuin van Schuwacht 46 staat een grote schuur. Voor de woningen is een ander woningblok gelegen (Schuwacht 48-52). De achtertuinen van dit blok grenzen direct aan de voortuin van het plangebied.

Figuur 1. Ligging van het plangebied. Bron: Opentopo.

Figuur 2. Het plangebied gezien vanaf de Lekdijk met rechts op de voorgrond Schuwacht 42 (geen plangebied) en links Schuwacht 48-52 (geen plangebied). De heg langs het pad behoort niet tot het plangebied, achter de heg ligt links de achtertuin van 48-52 (geen plangebied) en rechts voortuin van 44-46 (plangebied).

Figuur 3. Zicht op de voortuin van Schuwacht 44-46, vanaf de inrit van Schuwacht 42. De bomen in het midden staan (ongeveer) op de erfgrens, die bestaat uit de bomen en een daarachter gelegen hek met klimop.

Figuur 4. Voorzijde (links) en achterzijde (rechts) van Schuwacht 44-46.

2.2 Ingreep

De woningen worden gesloopt, in het kader van een uitkoopregeling vanwege de hoogspanningsleiding die boven de woningen loopt. De grote schuur in de achtertuin van Schuwacht 46 blijft behouden, evenals de achtertuin.

3. Werkwijze

In de zomer en het najaar van 2019 is het plangebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. In Tabel 1 zijn de gegevens van de veldbezoeken weergegeven.

Tabel 1. Datum en tijdstip van- en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Zon op/onder	Onderzochte soort(en) en functie(s)	Weersomstandigheden*
18 april 2019	07:30 – 09:45	06:38	Huismus: nestlocaties en leefgebied	14°C, onbewolkt, droog, wind O3
10 mei 2019	07:00 – 09:00	05:55	Huismus: nestlocaties en leefgebied	11°C, zwaar bewolkt, droog, wind NO2
3 juni 2019	20:30 – 22:30	21:52	Gierzwaluw: nestlocaties	17°C, zwaar bewolkt, droog, wind O1.
3 juni 2019	22:00 – 00:00	21:52	Vleermuizen: kraam- en zomerverblijfplaats, vliegroute, foerageergebied	15°C, zwaar bewolkt, droog, wind O1
17 juni 2019	20:30 – 22:45	22:02	Gierzwaluw: nestlocaties	17°C, licht bewolkt, droog, wind NO2
7 juli 2019	20:00 – 22:30	22:00	Gierzwaluw: nestlocaties	14°C, licht bewolkt, droog, wind NW2
7 juli 2019	22:00-00:30	22:00	Vleermuizen: kraam- en zomerverblijfplaats, vliegroute, foerageergebied	12°C, licht bewolkt, droog, wind NW1
8 juli 2019	03:30 – 05:30	05:30	Vleermuizen: kraam- en zomerverblijfplaats, vliegroute, foerageergebied	12°C, licht bewolkt, droog, wind NW1
22 augustus 2019	23:00 – 01:30	20:50	Vleermuizen: paarverblijfplaats, middernachtelijk zwermgedrag winterverblijfplaats, vliegroute, foerageergebied	13°C, onbewolkt, droog, wind ZW2
13 september 2019	22:00 – 0:00	20:00	Vleermuizen: paarverblijfplaats, vliegroute, foerageergebied	12°C, licht bewolkt, droog, wind ONO1

* Doordat het plangebied onder aan de dijk ligt, en in de beschutting van andere woningen, is de windsterkte in het plangebied in de regel beduidend minder dan de windsterkte op de dijk. De windgegevens zijn overgenomen van het KNMI voor de locatie ter plekke.

Alle inventarisaties zijn uitgevoerd door ecooloog Marlien de Voogd. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van huismus, gierzwaluw en/of vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk nader toegelicht.

3.1 Methode vleermuisonderzoek

De inventarisaties zijn uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. Tijdens vijf veldbezoeken is de aanwezigheid van vleermuizen geïnventariseerd, op grond van geluid en zicht. Het plangebied en het omliggende gebied zijn tijdens de veldbezoeken meerdere keren doorkruist. Het plangebied is conform de eisen van het protocol, wat betreft datumgrenzen, tussenperiodes en tijden, geïnventariseerd. Zodoende kan de aanwezigheid van vleermuizen met voldoende zekerheid worden aangetoond dan wel uitgesloten.

Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden, hoorbaar gemaakt voor mensen. De inventarisaties werden postend en lopend uitgevoerd. Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat. Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn deze opnamen nader geanalyseerd. Hierbij zijn de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen is gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

3.2 Methode huismusonderzoek

De inventarisaties zijn uitgevoerd conform de eisen van het Kennisdocument Huismus. Tijdens twee veldbezoeken is het plangebied geïnventariseerd op aanwezigheid van huismussen. Daarbij is gelet op tjlpende (zingende) en baltsende huismussen, mussen die woningen in- en uitvlogen met voedsel, nestmateriaal of ontlasting en het geluid van roepende jongen. Ook is gelet op foeragerende en rustende dieren.

Het plangebied is gedurende deze twee ochtenden vanaf een uur na zonsopkomst geïnventariseerd. De buurt is voldoende rustig om tjlpende mussen te lokaliseren. De inventarisaties zijn uitgevoerd conform de eisen van het Kennisdocument wat betreft datumgrenzen, tussenperiodes, tijden en aantal bezoeken. Zodoende kan de aanwezigheid van huismussen met voldoende zekerheid worden aangetoond dan wel uitgesloten.

3.3 Methode gierzwaluwonderzoek

De inventarisaties zijn uitgevoerd conform de eisen van het Kennisdocument Gierzwaluw. Tijdens drie veldbezoeken is het plangebied geïnventariseerd op aanwezigheid van gierzwaluwen. Daarbij is gelet op gierzwaluwen die laag door het plangebied vlogen, roepende gierzwaluwen, gierzwaluwen die woningen in- en uitvlogen en het geluid van roepende jongen.

Het plangebied is gedurende deze drie avonden tot na zonsondergang geïnventariseerd. De inventarisaties zijn uitgevoerd conform de eisen van het Kennisdocument, wat betreft datumgrenzen, tussenperioden, tijden en aantal bezoeken. Zodoende kan de aanwezigheid van gierzwaluwen met voldoende zekerheid worden aangetoond dan wel uitgesloten.

3.4 Volledigheid inventarisaties

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip ook wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4. Resultaten

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Algemeen beeld

In het plangebied is een vleermuissoort aangetroffen, namelijk gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Buiten het plangebied zijn ook ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*) aangetroffen. In de volgende paragrafen wordt uiteengezet welke functie(s) het plangebied voor deze vleermuizen heeft. In Tabel 2 staat een overzicht van de aangetroffen soorten en functies. In bijlage 1 is een kaart opgenomen met de waarnemingen.

Tabel 2. Samenvatting van de waargenomen soorten en functies. De getallen geven het (geschatte) aantal individuen per functie weer.

Soort	Verblijfplaats functie				Andere functie	
	Zomer	Kraam	Paar	Winter	Vliegroute	Foerageergebied
In het plangebied:						
gewone dwergvleermuis	1	-	1	-	1 - 3	1 - 4
Buiten plangebied:						
ruige dwergvleermuis	-	-	-	-	2	-
watervleermuis	-	-	-	-	-	2

4.1.2 Foerageergebied

In het plangebied werd nauwelijks gevoerageerd. De meeste waarnemingen van foeragerende vleermuizen betreffen jagende dieren in de boomgaard, die direct ten westen van het plangebied ligt en de achtertuin is van Schuwacht 56. Het ging telkens om 1 tot 2 foeragerende gewone dwergvleermuizen die daar gelijktijdig foerageerden. Deze dieren jaagden daar een groot deel van de inventarisaties. Af en toe werd een jagende gewone dwergvleermuis boven de toegangsweg naar Schuwacht 42 waargenomen. Het ging daarbij telkens om 1 dier.

Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied is.

Boven de brede watergang ten noorden van het plangebied jaagde ook af en toe een gewone dwergvleermuis. Hier is een keer een foeragerende watervleermuis waargenomen.

4.1.3 Vliegroutes

In het plangebied is een vliegroute aanwezig. De gewone dwergvleermuizen, die in de boomgaard jagen, gebruiken de watergang tussen de boomgaard en het plangebied en vervolgens de groene afscheiding tussen de voortuinen van het plangebied met de achtertuinen van Schuwacht 48 – 52 als oriëntatie om vanuit de boomgaard naar de dijk te vliegen. Deze route werd door enkele vleermuizen gebruikt. Gezien het lage aantal dieren dat gebruik maakt van de boomgaard als foerageergebied en de andere beschutte opties

die deze vleermuis heeft om vanaf de boomgaard naar de dijk te vliegen, kan worden gesteld dat deze vliegroute geen essentiële vliegroute is.

Tijdens de rondes van 3 juni en 13 september is telkens één ruige dwergvleermuis gehoord, die zich verplaatste langs de voet van de dijk, in de luwte van de woningen. Mogelijk bevindt zich langs de dijk een vliegroute van ruige dwergvleermuis. Dit is zeker mogelijk aangezien deze soort via Nederland naar het zuiden migreert, waarbij de mannetjes al vroeg in het jaar naar Nederland komen om hier paarverblijven te bezetten.

4.1.4 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Zomerverblijfplaats

Tijdens een gierzwaluwronde is op 28 juni één uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Het dier vloog uit onder een kantpan hoog in de westelijke kopgevel van Schuwacht 46. Tijdens overige inventarisaties en op overige locaties (ook buiten het plangebied) zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen aangetroffen, noch aanwijzingen daartoe.

Figuur 5. De gewone dwergvleermuis vloog uit vanaf deze kopgevel. Mogelijk bevindt de verblijfplaats zich onder de pannen, in de spouwmuur of in de dakrand.

Kraamverblijfplaats

Er is geen kraamverblijf in het plangebied gevonden tijdens de inventarisaties. Er zijn ook geen aanwijzingen voor kraamverblijfplaats waargenomen, zoals rond middernacht terugkerende vleermuizen of middernachtelijke zwermen. Ook zijn er geen kraamverblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Paarverblijfplaats

Tijdens de paarperiode (augustus – september) is tijdens beide rondes een roepende (baltsende) gewone dwergvleermuis in het plangebied aangetroffen. Het plangebied maakt deel uit van het paarterritorium van een gewone dwergvleermuis. Gewone dwergvleermuizen baltsen in vlucht, waarbij ze al roepend hun territorium doorvliegen. Hierdoor is het moeilijk om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren.

Tijdens de eerste ronde in augustus werd één roepend mannetje met grote tussenpozen op de grens tussen het plangebied en Schuwacht 42 gehoord. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is niet uit te sluiten dat tijdens deze ronde het paarverblijf in het plangebied lag.

Tijdens de tweede ronde in september werd ook één roepend mannetje waargenomen, die dit keer consequent aanwezig was in de boomgaard van Schuwacht 56. Het zwaartepunt van het roepen lag in de hoek van de voortuin van Schuwacht 46, de achtertuin van Schuwacht 52 en de zuidoostelijke punt van de achtertuin van Schuwacht 56. Ondanks dat het zwaartepunt wijst op een paarverblijf in een van de andere woningen, is de aanwezigheid van een paarverblijf van gewone dwergvleermuis in het plangebied niet uit te sluiten.

In de waarnemingenkaart in bijlage 1 zijn de locaties weergegeven waar de gewone dwergvleermuis baltsend is waargenomen, en is de ligging van de (geïnterpreteerde) paarverblijfplaatsen niet opgenomen.

Er zijn geen andere soorten vleermuizen baltsend waargenomen, waardoor paarverblijven van andere soorten kunnen worden uitgesloten.

Winterverblijfplaats

Gewone dwergvleermuizen zwermen in de late zomer vaak rond middernacht nabij hun massawinterverblijven. In de paarrondes (waarvan een uitgevoerd in de daarvoor aangewezen inventarisatieperiode en een kort daarna) is dit zwermgedrag niet vastgesteld. Er zijn daarmee geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van massawinterverblijven of winterverblijven van grotere aantallen van gewone dwergvleermuizen.

Het is bekend dat gewone dwergvleermuizen ook tijdens milde periodes in de winter gebruik blijven maken van hun paarverblijf. Het is daarom niet uitgesloten dat ook een groot deel van de winter een vleermuis in het plangebied aanwezig is. Het plangebied wordt niet gebruikt als massawinterverblijf en zal daarom tijdens koudere periodes niet gebruikt worden.

4.2 Huismus

Nestplekken

In het plangebied zijn bij de eerste en tweede inventarisatieronde huismussen (*Passer domesticus*) waargenomen. Er is binnen het plangebied één nestlocatie van huismus aangetroffen. Deze bevindt zich onder het dak van Schuwacht 46, aan de voorzijde. Hier is enkel tijdens de eerste ronde zowel een baltsend mannetje op de nok als een vrouwtje die met nestmateriaal onder de windveer verdween, waargenomen. Tijdens de tweede rond zijn op deze plek geen aanwijzingen voor een nestlocatie meer gevonden. Mogelijk is het nest voortijdig mislukt.

In de dijkwoning (Schuwacht 48-52) zijn aanwijzingen gevonden voor minimaal 4 nesten van huismus. Deze nesten bevingen zich voornamelijk aan de achterzijde van het pand (3) en de oostelijke kopgevel (1). In dit pand zijn zowel baltsende mannetjes als dieren die met nestmateriaal en voer onder de pannen verdwenen. Mogelijk zijn hier meer nesten aanwezig, gezien het aantal dieren dat zich hier in de directe omgeving ophoudt (zie volgende paragraaf). Ook bij de boerderij op Schuwacht 38 is een baltsende

huismus waargenomen. In andere panden in de directe omgeving zijn geen aanwijzingen voor nestlocaties van huismus aangetroffen. Hieruit valt af te leiden dat de lokale populatie klein is en zich heeft verspreid over een beperkt aantal woningen.

Figuur 6. Links: de nestlocatie van de huismus in het plangebied bevindt zich onder de dakpannen van Schuwacht 46. Rechts: minimaal vier nesten van huismus bevinden zich onder het dak aan de achterzijde van Schuwacht 48-52.

Essentieel leefgebied

Het groen rondom het plangebied dient als leefgebied van de lokale populatie huismus. De mussen zitten voornamelijk in de groene erfafscheiding tussen de voortuin van het plangebied en de achtertuinten van Schuwacht 48-52. Deze erfafscheiding bestaat onder andere uit een afscheiding begroeid met klimop, enkele bomen en een haag. Deze erfafscheiding wordt door de mussen gebruikt als rust- en schuilplek. Hij wordt ook gebruikt als twetterplek; een sociale verzamelplek met veel interactie. Ook wordt de erfafscheiding mogelijk gebruikt als foerageergebied, aangezien het groen hiervoor geschikt is. Ook de haag langs de watergang tussen het plangebied en de boomgaard van Schuwacht 56 wordt gebruikt als rust- en schuilplek en als foerageergebied.

Aangezien de gehele lokale populatie zeer regelmatig gebruik maakt van de erfafscheiding en de haag als rust- en schuilplek en deze dicht bij de nestlocaties liggen, zijn de groene erfafscheiding en de haag van groot belang voor de lokale populatie. De erfafscheiding en de haag zijn derhalve essentieel leefgebied voor de lokale populatie huismus.

De waarnemingen zijn weergegeven in bijlage 1.

Figuur 7. De groene erfafscheiding tussen Schuwacht 48-52 en het plangebied, hier gezien vanaf het toegangspad vanaf de dijk, bestaat uit bomen, door groen begroeide hekken/schuttingen en een haag. Deze groene afscheiding functioneert als rust- en schuilplek voor de mussen uit het plangebied en direct daarbuiten en is daarmee essentieel leefgebied voor de mussen.

Figuur 8. De haag tussen het plangebied en de tuin van Schuwacht 56 functioneert ook als rust- en foerageergebied voor de mussen uit het plangebied en direct daarbuiten. Deze haag behoort ook tot het essentieel leefgebied.

4.3 Gierzwaluw

Tijdens het onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor nestlocaties van gierzwaluwen (*Apus apus*) in het plangebied. Boven het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van (overvliegende) gierzwaluwen.

4.4 Andere soorten

In het plangebied zijn geen aanwijzingen voor broedgevallen van andere vogelsoorten aanwezig.

Kauw

In de schoorsteen van Schuwacht 48 is een nest van kauw (*Coloeus monedula*) vastgesteld. Er zijn zowel ouderdieren waargenomen, die met voer in de schoorsteen verdwenen, als piepende jongen gehoord.

Koolmees

In de achtertuin van Schuwacht 50 hangt een nestkast waarin een nest van de koolmees (*Parus major*) is vastgesteld. Er zijn voerende ouderdieren waargenomen en piepende jongen gehoord.

Overige vogels

In de laurierhaag langs de toegang naar het plangebied en in de bloemenrijke voortuin van Schuwacht 48-52 zijn veel foeragerende putters (*Carduelis carduelis*) gezien en gehoord. Gezien de tijd van het jaar betreft het hier ouderdieren met vliegvlugge jongen. Daaruit mag worden afgeleid dat in de ruime omgeving nesten van putter aanwezig zijn. In het plangebied zijn hiervoor geen aanwijzingen aangetroffen.

In de schuur van Schuwacht 56 is een nest van boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) aanwezig. De ouderdieren foerageren echter niet in het plangebied.

De bewoners zeggen regelmatig een slechtvalk (*Falco peregrinus*) te zien in de elektriciteitsmast nabij het plangebied. Op basis van deze aanwijzingen is extra gelet op de aanwezigheid van de slechtvalk. Tijdens het onderzoek zijn echter geen slechtvalken gezien of gehoord. Vanaf de grond is geen nest van de slechtvalk in de mast te zien. De aanwezigheid van een nestlocatie van slechtvalk in de electriciteitsmast is derhalve niet aannemelijk. Slechtvalken kunnen echter wel rustend in de mast worden verwacht. Dit is echter geen aanwijzing dat de slechtvalk er ook broedt.

5. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

5.1 Effectbepaling

5.1.1 Vleermuizen

Foerageergebied

Het plangebied wordt niet als foerageergebied gebruikt. De naastgelegen boomgaard (buiten het plangebied) wordt langdurig door één tot twee gewone dwergvleermuizen gebruikt om te jagen. Het foerageergebied is beoordeeld als niet essentieel foerageergebied.

Daarbij leidt de voorgenomen sloop van de woningen in het plangebied niet tot het ongeschikt raken van de boomgaard als foerageergebied. De elementen in de boomgaard die belangrijk zijn voor de functie van foerageergebied zijn de bomen als voedselbron van insecten, het donker en de luwte die de bomen zelf, en in combinatie met schuren in de boomgaard en de hagen rondom de boomgaard creëren. Deze elementen blijven behouden. Als de woningen in het plangebied worden gesloopt ontstaat aan de oostzijde van het plangebied wellicht minder luwte. Aangezien de overige elementen blijven bestaan en het donker niet wordt aangetast, blijft de boomgaard geschikt als foerageergebied. De ingreep leidt voor wat betreft foerageergebied van vleermuizen derhalve niet tot een overtreding op de Wet natuurbescherming.

Vliegroute

De watergang tussen de boomgaard van Schuwacht 56 en het plangebied en de groene afscheiding tussen de voortuinen van het plangebied met de achtertuinen van Schuwacht 48 – 52 wordt door enkele gewone dwergvleermuizen als vliegroute gebruikt. De vliegroute is beoordeeld als niet-essentieel. Vanaf de boomgaard zijn meerdere routes naar de dijk mogelijk, die allemaal door de gewone dwergvleermuis gebruikt kunnen worden, zoals door de achtertuinen van Schuwacht 48-52, langs de gevel van Schuwacht 56 of achterlangs via de tuinen en de boerderij Schuwacht 38. Dit zijn allemaal windluwe, donkere routes.

Buiten het plangebied bevindt zich mogelijk een vliegroute van ruige dwergvleermuis. De woningen onder de dijk en de dijk zelf zijn belangrijke elementen van deze vliegroute. De voorgenomen sloop van de woningen in het plangebied heeft geen negatief effect op deze route, aangezien zij de belangrijke elementen van de vliegroute niet aantast.

De ingreep leidt voor wat betreft vliegroutes van vleermuizen derhalve niet tot een overtreding op de Wet natuurbescherming.

Verblijfplaatsen

In het plangebied is één zomerverblijf van gewone dwergvleermuis aanwezig in de westelijke kopgevel van het pand. Het plangebied ligt in het paarterritorium van gewone dwergvleermuis en derhalve kan de aanwezigheid van één paarverblijfplaats niet worden uitgesloten. De exacte locatie is niet bekend en of dit dezelfde locatie als de zomerverblijfplaats is, is derhalve niet duidelijk. Het gebruik van de paarverblijfplaats in milde winters is aannemelijk.

Bij de voorgenomen sloop van de woningen verdwijnen derhalve één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats, die ook in de winter kan worden gebruikt. De ingreep leidt derhalve tot een overtreding van art. 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming.

Indien er dieren aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden is ook het doden of verwonden van vleermuizen niet uitgesloten; dit is een overtreding van art. 3.5 lid 1 van de Wet natuurbescherming.

5.1.2 Huismus

Nestlocaties

In het plangebied is één nest van de huismus aangetroffen, onder het dak van Schuwacht 48.

De voorgenomen sloop van het pand leidt tot het verdwijnen van deze nestlocatie. De sloop leidt daarmee tot een overtreding van art. 3.1 lid 2.

Indien er mussen aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden, kunnen de werkzaamheden ook leiden tot het doden of verwonden van dieren; dit is een overtreding van art. 3.1 lid 1 van de Wet natuurbescherming.

Essentieel leefgebied

De groene erfafscheiding tussen het plangebied en Schuwacht 48-52 en de haag tussen het plangebied en Schuwacht 56 dienen als rust- en schuilplek en foerageergebied van de huismus, die zowel binnen als buiten het plangebied broeden. Omdat deze groene plekken zeer belangrijk zijn voor de kleine, lokale populatie huismus, is zij aangemerkt als essentieel leefgebied. Essentieel leefgebied wordt onder de Wet natuurbescherming op dezelfde manier beschermd als een nestplek, omdat aantasting van essentieel leefgebied de functionaliteit van de nestplekken, waarvan de meeste buiten het plangebied liggen, kan verminderen waardoor de populatie vermindert of zelfs kan verdwijnen.

Directe effecten van de werkzaamheden

Bij de sloop van de woningen worden niet noodzakelijkerwijs de hagen en erfafscheiding verwijderd. In de strikte zin van de toetsing leiden de werkzaamheden niet tot het verwijderen van de erfafscheiding en hagen en heeft de ingreep geen negatief effect op het essentieel leefgebied van de huismus.

Indirecte effecten van de werkzaamheden

Echter, logischerwijs staat het slopen van de woningen niet op zichzelf. Het perceel gaat van bewoond naar onbewoond, waarbij de structuren die daarbij horen niet altijd behouden blijven. Tevens hebben diverse buurtbewoners aangegeven dat (delen van) de vrijgekomen grond mogelijk verkocht wordt aan de burens. Bij de verkoop van grond is het behoud van de erfafscheiding niet aannemelijk. De opdrachtgever heeft aangegeven dat de eventuele verkoop niet tot het project behoort omdat deze niet zeker is. Wel blijft de grote schuur in de tuin van Schuwacht 46 behouden.

Bij de sloop dient het pand bereikbaar te zijn en worden elementen die in de weg staan meestal verwijderd, of als ze blijven staan, beschadigd door draaiende delen. Het plangebied is niet bereikbaar voor voertuigen; de toegangsweg bestaat uit een smal paadje vanaf de dijk langs Schuwacht 48.

Kortom; er bestaat de mogelijkheid dat er indirect negatieve effecten zijn van de verkoop op het behoud van de groene erfafscheiding en hagen.

Indien de groene erfafscheiding en de haag aan de westzijde niet behouden kunnen blijven, wordt essentieel leefgebied van de huismus aangetast. Conform het Kennisdocument Huismus dienen groene schuilplekken binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) van de plekken waar gebroed wordt te liggen. Groene plekken in de nabijheid liggen op meer dan 10 meter. Omdat er geen alternatieve, reeds bestaande rust- en schuilplekken binnen 2,5 meter zijn, kan niet worden uitgesloten dat het verwijderen van de groene erfafscheiding en hagen negatieve effecten heeft op de lokale populatie huismus.

Het verwijderen van de erfafscheiding en hagen leidt daarmee mogelijk tot negatieve effecten op de nestlocaties en leidt daarmee indirect tot een overtreding op art. 3.1. lid 4 van de Wet natuurbescherming.

Daarom wordt als toevoeging in deze rapportage opgenomen dat de groene erfafscheiding en de hagen behouden dienen te blijven. Deze voorwaarde dient te worden opgenomen in alle beschrijvingen van werkzaamheden die in het plangebied gaan worden uitgevoerd. Tevens dient deze voorwaarde opgenomen te worden in eventuele koopovereenkomsten als delen van de grond verkocht worden. Indien de groene erfafscheiding en/of de hagen niet behouden kunnen worden, dienen vooraf nieuwe, gelijkwaardige (zowel in kwaliteit als omvang) groene zones gecreëerd te worden, alvorens de erfafscheiding en/of hagen mogen worden verwijderd. Indien er geen gelijkwaardige groenzones worden terug geplant, dan dient een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden voor het verwijderen van de erfafscheiding en/of hagen.

5.1.3 Gierzwaluw

In het plangebied zijn geen nestlocaties van gierzwaluwen aanwezig. De sloop van de gebouwen heeft geen negatieve effecten op de gierzwaluw.

5.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Door ingreep verdwijnen een zomer- en een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis en een nestlocatie van huismus. Deze negatieve effecten leiden tot een overtreding van de Wet natuurbescherming, te weten:

Tabel 3. Resultaten van de toetsing per soort en functie.

Ingreep/activiteit	Art. 3.1 lid 1 en art 3.5 lid 1 (doden en verwonden)	Artikel 3.1 lid 4 en art. 3.5 lid 4 (beschadigen/ vernielen verblijfplaats)
Slopen woningen	Mogelijk van toepassing - gewone dwergvleermuis en huismus	Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis Paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis Nestlocatie huismus
Mogelijk van toepassing:		
Verwijderen groen		Essentieel leefgebied voor lokale populatie huismus

6. Conclusies en vervolgstappen

Algemeen

- Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017 en de eisen uit het Kennisdocument Huismus en het Kennisdocument Gierzwaluw, waardoor gesteld kan worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Het plangebied fungeert niet als (essentieel) foerageergebied voor vleermuizen.
- Langs het plangebied loopt een niet-essentiële vliegroute voor gewone dwergvleermuis.
- In het kraamseizoen is één zomerverblijf van gewone dwergvleermuis waargenomen.
- In het plangebied is één paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Dit verblijf wordt mogelijk ook gebruikt als winterverblijfplaats in milde omstandigheden.
- Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor kraam- of massawinterverblijven van vleermuizen.
- In het plangebied is een nest van huismus aanwezig.
- Direct buiten het plangebied zijn minimaal nog vier nesten van huismus aanwezig.
- De groene erfafscheiding tussen het plangebied en Schuwacht 48-52 en de hagen tussen het plangebied en de tuin van Schuwacht 56 functioneren als rust- en schuilplekken voor de nesten van huismus en zijn beoordeeld als essentieel leefgebied voor de huismus.
- Er zijn geen nesten van gierzwaluw aanwezig.

Effecten

- De ingreep heeft geen negatieve effecten op het foerageergebied en de vliegroutes.
- Door de ingreep verdwijnen een zomerverblijfplaats en paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis.
- Door de ingreep verdwijnt een nestplek van huismus.
- Mogelijk leidt de ingreep indirect (achteraf) tot het verdwijnen van essentieel leefgebied van huismus. De opdrachtgever heeft aangegeven dat dit effect niet bij de sloop van toepassing is.
- De ingreep heeft geen negatief effect voor gierzwaluw.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden worden art. 3.1 lid 1 en lid 4 en art. 3.5 lid 1 en 5 van de Wet natuurbescherming overtreden.
- Mogelijk leidt de ingreep achteraf / indirect ook tot het overtreden van art. 3.1 lid 4 door het verwijderen van essentieel leefgebied van de huismus. Vooralsnog wordt ervan uit gegaan dat het essentieel leefgebied behouden blijft.

Vervolgstappen

- Voordat de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden, dient een mitigatieplan opgesteld te worden. In dit plan staat beschreven op welke manier de negatieve effecten worden verzacht dan wel worden voorkomen. Er is reeds een offerte voor dit deel opgesteld.
- Er dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Het mitigatieplan dient als onderbouwing bij de ontheffingsaanvraag.
- Na het verkrijgen van de ontheffing moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld.
- Als voorwaarde voor alle komende werkzaamheden wordt opgenomen dat de groene erfafscheiding en de hagen behouden dienen te blijven. Deze voorwaarde dient ook opgenomen te worden in eventuele koopovereenkomsten als delen van de grond verkocht worden.
- Indien de groene erfafscheiding en/of de hagen niet behouden kunnen worden, dienen vooraf nieuwe, gelijkwaardige (zowel in kwaliteit als omvang) groene zones gecreëerd te worden, alvorens de erfafscheiding en/of hagen mogen worden verwijderd. Indien er geen gelijkwaardig groenzones worden terug geplant, dan dient een ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd te worden voor het verwijderen van de erfafscheiding en/of hagen.

7. Bronnen

7.1 Literatuur

- Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.
- Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>].

7.2 Websites

- www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/
- www.batecho.eu
- www.telmee.nl
- www.vleermuis.net
- www.waarneming.nl
- <https://www.verspreidingsatlas.nl/>
- www.zoogdiervereniging.nl
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2019-01-01>

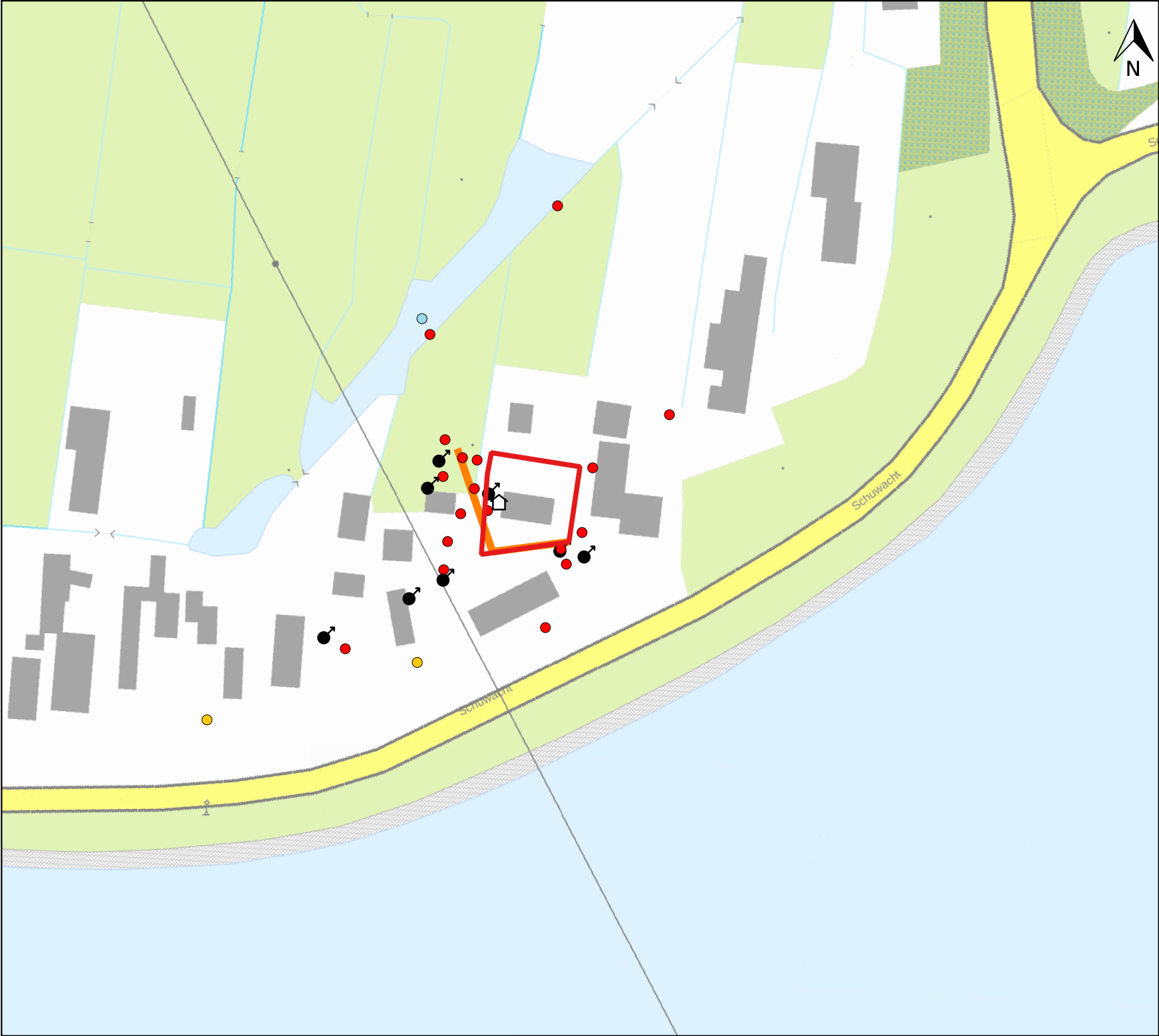
Bijlage 1. Waarnemingskaarten

Vleermuizen
 Plangebieden

Waarnemingen

Waarnemingen (punt)

- Vleermuizen
 - Gewone dwergvleermuis
 - Foeragerend
 - Roepend
 - Zomerverblijfplaats in gebouw
 - Ruige dwergvleermuis
 - Foeragerend
 - Watervleermuis
 - Foeragerend
- Vliegroute

Opdrachtgever: Duurzaam Gebouw
Projectnummer: 19058
Datum: 31.10.2019

Regelink
Ecologie & Landschap

0 10 20 30 40 m

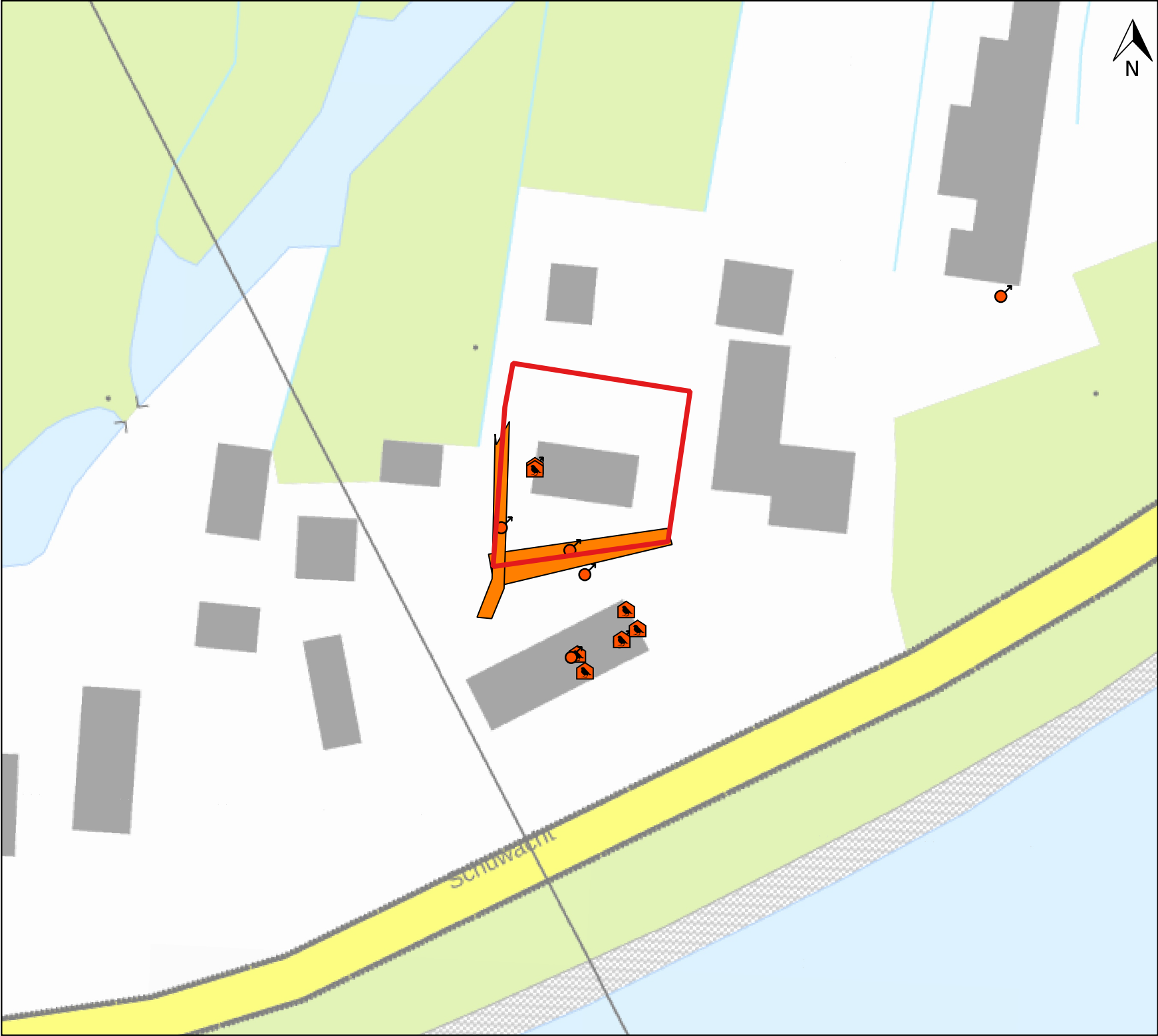
Huismus

 Plangebied

Waarnemingen

Nestplekken

- Broedvogels
- Huismus
- Roepend / baltsend / zingend
- Nestlocatie
- Essentieel leefgebied

Opdrachtgever: Duurzaam Gebouw
Projectnummer: 19058
Datum: 31.10.2019

Regelink
Ecologie & Landschap

0 7 14 21 28 m

Bijlage 2. Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere (nationale) soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van vriend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.